

KUNST EN LEVEN

IN REMBRANDT'S TIJD

in

H'ART Museum

3

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
1. ‘Schoonheid zal de wereld redden’ Thomas S. Kaplan	6
2. Kunst en leven in Rembrandts tijd Arthur K. Wheelock Jr.	14
3. Amsterdam, culturele vrijhaven van de zeventiende eeuw en boekhandel van de wereld Han Bakker	28
4. Eten in de tijd van Rembrandt Janny van der Heijden	36
5. Het Amsterdamse woonhuis in de zeventiende eeuw. Schets van een veelzijdig ‘sieraet’ Wouter van Elburg	42
6. Kunstpresentatie in zeventiende-eeuwse huizen Weixuan Li	48
7. Muziek als burgerkunst Leonore van Sloten	54
8. Mode onder de muts Els de Baan	62
9. The Leiden Collection Elizabeth Nogrady en Caroline Van Cauwenberge in samenwerking met Katherine Gobel	68
Colofon	158

Woord vooraf

Dat Repin en Van Gogh in Amsterdam in stille aanbidding op een bankje voor *De Nachtwacht* in het Rijksmuseum hebben gezeten, weten inmiddels velen. We kunnen er ons ook wel iets bij voorstellen. Rembrandt is een groot en beroemd kunstenaar. De naam en faam van onze zeventiende-eeuwse schilders strekt zich uit tot ver buiten Nederland. In alle grote musea van de wereld, van London tot Parijs en New York, trekken zij veel bezoek. Dat die museumbezoeken jonge kunstenaars, zoals Repin en Van Gogh, hebben geïnspireerd, zal weinigen verbazen. Maar dat ze ook een gisse New Yorkse schooljongen betoverden en aanzetten om te gaan verzamelen, is misschien minder bekend.

Die jongen was Thomas Kaplan, we schrijven 1968. Hij was zes jaar oud. Nog geen tiener. Zijn moeder nam hem mee naar het Metropolitan Museum of Art op Fifth Avenue. ‘And that’s where the magic happened’. Hij kon zijn ogen niet van Rembrandt afhouden. Het zou interessant zijn om nog eens na te gaan welke Rembrandt zijn favoriet was. Misschien het beroemde zelfportret met de cirkels op de muur, of de mythische Aristoteles met de buste van Homerus? Het werd, zo weten we nu, een betovering die zou blijven. Van liefhebber werd hij allengs verzamelaar. Een succesvolle zakelijke carrière stelde hem in staat vele werken aan te kopen. Aanvankelijk in de kring van Rembrandt, zoals de Leidse fijnschilders — de schildertraditie waar Rembrandt zijn loopbaan begon. Werken van Gerard Dou bijvoorbeeld. The Leiden Collection telt er meer dan vijftien. Vandaag de dag mag hij zich ’s werelds meest vooraanstaande verzamelaar van Hollandse Meesters noemen.

Met een recordaantal Rembrandts in de collectie. Bovendien heeft hij zelfs ’s werelds enige Vermeer in privébezit. Of beter gezegd: semi-privé. Niet omdat het eigenaarschap ter discussie staat. Maar omdat het echtpaar Thomas Kaplan en Daphne Recanati hun omvangrijke collectie (meer dan 200 werken waaronder bijna twintig Rembrandts) beheren als ware het publiek bezit.

Wie een kijkje neemt op de website theleidencollection.com, ziet hoe inhoudelijk ze dat doen. De lezer vindt bij alle werken een schat aan informatie die in rijkdom en niveau door maar weinig musea wordt geëvenaard. Herkomst en toeschrijving (weinig is belangrijker in de verwerving van Oude Meesters) maar ook uitmuntend beeldmateriaal en eloquente kunsthistorische essays begeleiden alle werken. Met grote transparantie worden ze gepresenteerd. Onderzoek wordt ruimhartig gedeeld. Het is alsof je even mee mag kijken in de mondiale kunstwereld. Een handel die doorgaans achter gesloten deuren plaatsvindt en waar informatie cruciaal is. Zo begeleidt een brief uit 1963 de *Jonge vrouw aan het virginaal* (1670-1675) van Johannes Vermeer. Dit is een

uiterst cruciale brief want hierin wordt de authenticiteit bevestigd van deze specifieke Vermeer door de toenmalige directeur van het Rijksmuseum Arthur van Schendel en de befaamde kunstkenner Frits Lugt. Het werk maakte in 2023 dan ook trots deel uit van de grote overzichtstentoonstelling in het Rijksmuseum en is wederom, maar nu in een passende zeventiende-eeuwse lijst, terug in Nederland. Deze generositeit kenmerkt het echtpaar en hun onvolprezen The Leiden Collection.

De collectie zal zonder twijfel tot hun levenswerk gerekend gaan worden. Thomas Kaplan heeft het in interviews vaak over een ‘loan library’. Een mooie vondst. Het tekent hun grondhouding om de werken zo veel mogelijk publiek te gunnen. Overal in de wereld. Deze Oude Meesters reizen heel wat af. Ze waren te zien in Parijs, Moskou, Sint-Petersburg, New York, Delft, Dubai en uiteraard Leiden. Nu, in het jaar dat Amsterdam 750 jaar bestaat, is H’ART Museum het tijdelijke thuis. De liefde voor de Hollandse Meesters bracht Thomas Kaplan op jonge leeftijd naar onze stad en ook dat is een band die blijvend werd. De tentoonstelling ‘Van Rembrandt tot Vermeer’ is zijn hommage aan het Amsterdam waar hij voor viel. Het is een buitengewoon omvangrijke selectie uit een verzameling die haar gelijke niet kent. Eerdere presentaties betroffen kleinere selecties uit de omvangrijke The Leiden Collection. Ook de tentoonstelling die wij in 2023 mochten presenteren, oogt opeens bescheiden bij wat er nu naar Amsterdam komt. Thomas Kaplan noemde het niet zonder reden een prelude. ‘Van Rembrandt tot Vermeer, Meesterwerken van The Leiden Collection’ overtreft alle andere tentoonstellingen. Aan de Amstel, in dezelfde binnenstad waar zoveel van de schilders elkaars ateliers bezochten, vindt een ‘homecoming’ van ongekend niveau plaats. Dankjewel, thank you so much, dear Thomas, dear Daphne and the ever professional staff of your unmatched and beautiful collection.

Annabelle Birnie
algemeen directeur H’ART Museum

1. Rembrandt van Rijn,
*Zelfportret met ogen in de
schaduw*, 1634.

Kunst en leven in Rembrandts tijd

Deze catalogus *Kunst en leven in Rembrandts tijd* begeleidt de tentoonstelling in H'ART Museum van 75 Nederlandse zeventiende-eeuwse schilderijen uit The Leiden Collection ter herdenking van het 750-jarig bestaan van Amsterdam. Hoewel de schilderijen van Rembrandt de kern van de tentoonstelling vormen, is het geen monografische presentatie. De tentoonstelling omvat uitzonderlijke werken van Nederlandse kunstenaars uit meerdere stedelijke centra, waaronder natuurlijk Amsterdam en Rembrandts geboortestad Leiden, maar ook Utrecht, Haarlem, Deventer, Den Haag en Delft. Belangrijk is dat de schilderijen thematisch zijn gerangschikt en niet per kunstenaar. De thema's van de tentoonstelling roepen belangrijke aspecten op van het dagelijks leven in Amsterdam en, breder gezien, in Nederland.

Deze tentoonstelling put uit de grote kracht van The Leiden Collection, namelijk de weergave van de mensheid in al zijn facetten, van portretten en genrestukken tot bijbelse en mythologische onderwerpen. De ontembare geest van het Nederlandse volk is constant voelbaar wanneer je door de tentoonstelling loopt, niet alleen als je je verwondert over Rembrandts formele portretten van rijke burgers, maar ook als je zijn expressieve 'tronies' (karakterstudies) van mannen en vrouwen uit verschillende sociale klassen bekijkt. Andere schilderijen van kunstenaars als Gerard Dou, Gabriel Metsu en Frans van Mieris uit Leiden en Gerard ter Borch uit Deventer, tonen activiteiten die de Nederlanders bezighielden

2. Johannes Vermeer,
*Jonge vrouw aan het
virginaal*, ca. 1670–1675.

1. Jacob van Loo,
Lezende jongeman,
ca. 1650.

**Amsterdam, culturele vrijhaven
van de zeventiende eeuw en
boekhandel van de wereld**

De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden was nog piepjong begin zeventiende eeuw, maar haar protestantse signatuur drukte al een duidelijke stempel op het culturele leven. Kinderen, zowel jongens als meisjes, gingen er naar school, al was het maar om de Bijbel te kunnen lezen (zie afb. 1, Jacob van Loo, *Lezende jongeman*, ca. 1650). In heel Amsterdam verrezen imposante protestantse kerken, met de Westerkerk (voltooid in 1631) als absoluut hoogtepunt van de grachtengordel, die toen nog deels in aanleg was. De stad bevond zich midden in een bloeiperiode die haar een unieke positie zou geven in de Europese geschiedenis. De weeïge geur van haar grachtenwater werd er steeds meer verdrongen door die van verse drukinkt: Amsterdam ontpopte zich in korte tijd tot wat later bekend zou worden als ‘De Boekhandel van de Wereld’.

Handelscentrum van de Republiek

De wortels van Amsterdams culturele bloei lagen, paradoxaal genoeg, in conflict en in vervolging elders. Terwijl de Tachtigjarige Oorlog (1568–1648) woedde en de Spaanse Inquisitie haar greep verstevigde in de Zuidelijke Nederlanden, zochten vele Antwerpse boekdrukkers hun toevlucht in noordelijke steden als Amsterdam, Haarlem, Middelburg en Leiden. Deze instroom van wetenschap en vakmanschap, gecombineerd met Amsterdams groeiende rol als handelscentrum van de Republiek, legde de basis voor een ongeken- de culturele explosie van deze stad.

De relatief religieuze tolerantie die Amsterdam kenmerkte, was geïnspireerd door het gedachtegoed van de op de Amsterdamse Warmoesstraat geboren vrijdenker Dirck Volckertszoon Coornhert (1522–1590). Zijn inzichten creëerden een vruchtbare bodem voor ideeën die elders in Europa als ketters zouden zijn bestempeld. Coornhert zag ieder mens als gelijk, ongeacht of men christen, jood of moslim was; een opmerkelijk vooruitstrevend standpunt voor die tijd.

Die relatieve openheid van het stadsbestuur legde Amsterdam geen windeieren. Het trok niet alleen Vlaamse boekdrukkers aan, maar ook handelaren, vrijdenkers en tal van religieuze groeperingen uit heel Europa, zoals de vervolgte Sefardim en de Joden uit Spanje en Portugal, met hun wereldwijde handelscontacten, hun rijke intellectuele tradities, en kennis van de Arabische filosofie uit Al Andalus.

Elke migratiegolf bracht zijn eigen expertise, netwerken en perspectieven mee, wat bijdroeg aan de culturele diversiteit van de stad. De impact hiervan was verstrekkend. De Antwerpse cartograaf Willem Jansz. Blaeu, die zich in 1599 in Amsterdam vestigde, produceerde aan de Bloemgracht kaarten en atlassen van ongeken- de precisie en schoonheid. Zijn elfdelige ‘Atlas Maior’ (1662), *Grooten atlas, oft wereltbeschryving, in welcke ’t aertryck, de zee en hemel, wordt vertoont en beschreven*, met bijna 600 kaarten, talloze

1. Jacob Ochtervelt,
Zingende violist,
ca. 1666–1670.

Muziek als burgerkunst

Op talloze zeventiende-eeuwse Nederlandse schilderijen zijn mensen te zien die muziek aan het maken zijn. Binnenshuis of op markten, bruiloften en andere partijen (afb. 1 en 2). Als we deze visuele bronnen mogen geloven, werd er in die tijd lustig op los gespeeld, gefloten en gezongen. Maar is dat werkelijk zo? Welke rol speelde muziek in het dagelijkse leven van Rembrandt en zijn tijdgenoten?¹

1. Voor dit essay is gebruik gemaakt van een eerder artikel van de auteur (in samenwerking met Arjen Verhage), dat in november 2017 werd gepubliceerd in de *Liedvriend*, het maandblad van de Vereniging Vrienden van het Lied. Literatuur die geraadpleegd werd is: Louis Peter Grijp (red.), *Een muziekgeschiedenis der Nederlanden*, Amsterdam University Press 2001, de digitale Nederlandse Liederenbank van het Meertens Instituut (www.liederenbank.nl) en de objectbeschrijvingen in de online collectiecatalogus van The Leiden Collection (www.theleidencollection.com).

Voor en door burgers

Waar het de muziekpraktijk betreft, namen de Noordelijke Nederlanden een bijzondere positie in ten opzichte van de hen omringende landen. In Frankrijk en Engeland stelde het hof muzikanten en kunstenaars aan, die aan de lopende band nieuw muziektheater of ander vermaak voor de koning en zijn gasten dienden te verzorgen. Om die reden floreerde daar de praktijk van het componeren van nieuwe muziek volop. Maar waar muziek in andere landen een zaak van het hof was, was het in de Noordelijke Nederlanden een zaak van burgers.

Het stadhoudelijk hof in Den Haag toonde weinig interesse in muziek en opereerde niet als mecenaat. Daarentegen namen stadsbesturen muzikanten in dienst, die dagelijks en bij speciale gelegenheden in actie kwamen. De kerktorens werden van steeds beter gestemde klokken voorzien, dankzij de innovaties van de klokgieters en broers Pieter en François Hemony. De carillons functioneerden als de radio van toen: dagelijks strooiden hun bespelers melodieën de stad in, die door de mensen op straat en in de huizen konden worden gehoord.

Ook organisten werden door de stadsregeringen betaald om op gezette tijden orgelconcerten te geven. Niet als onderdeel van de kerkdienst, maar juist daarbuiten; de protestantse kerk dulde

2. Jan Steen,
Vrolijke boeren voor een herberg, ca. 1676. Olieverf op doek, 102,5 x 181,6 cm. TLC, inv. nr. JS-108

Rembrandts menselijkheid

Karakters en gezichtsuitdrukkingen

Gedurende zijn hele carrière schilderde Rembrandt mensen uit alle lagen van de bevolking. Gefascineerd door het vastleggen van menselijke gezichtsuitdrukkingen en emoties, schilderde hij zelfportretten en portretteerde hij de gezichten van familieleden, vrienden en diverse intrigerende personen. Hij maakte karakterstudies, ook wel bekend als ‘tronies’, naar het leven (‘naer het leven’), uit het geheugen (‘van onthout’) of uit de verbeelding (‘uit den gheest’). Deze figuren verschenen in verschillende gedaantes, soms gehuld in alledaagse kleding, andere keren in fantasierijke kostuums. Rembrandts tronies konden onafhankelijke kunstwerken zijn, maar dienden ook als voorbereidend materiaal voor grotere composities. Voor deze karakterstudies gebruikte Rembrandt vaak een losse penseelstreek, een techniek die hun persoonlijkheden van levendigheid voorzag.

In dit opmerkelijke portret van Rembrandt kijkt een meisje de toeschouwer met een ondoordringelijke blik aan. Het licht vangt haar gezicht en weerkaatst van haar gouden krullen. De kleding die ze draagt, een hooggesloten blouse en een mantel met gouden borduursels, gecombineerd met de parelketting in haar haar en de pareloorbellen, doen denken aan de mode uit de zestiende eeuw. Binnen het ovale formaat creëerde Rembrandt dynamische vitaliteit door vloeiende, gemengde penseelstreken voor de huidtinten van het meisje af te zetten tegen de dikke verf die werd gebruikt voor de geborduurde witte blouse en de hooglichten op de metaalachtige afwerking van de jurk. De mate van afwerking geeft aan dat het geen studie voor een historiestuk was. Het was ook geen portret in opdracht, aangezien hetzelfde model ook in andere schilderijen van Rembrandt en zijn atelier uit de jaren 1630 voorkomt. Dit werk behoort eerder tot een groep fantasierijke portretten die doen denken aan andere tijden en plaatsen, en die Rembrandt begin jaren 1630 met groot succes op de open markt verkocht.

**Rembrandt van Rijn
(Leiden 1606–1669
Amsterdam)**

*Jong meisje met
goudomrande mantel,
1632*

Olieverf op paneel, ovaal
59 x 44 cm
Gesigneerd en gedateerd
in donkere verf in de
achtergrond, midden
rechts: ‘RHL van
Rijn/1632’
RR-104

Rembrandt van Rijn
(Leiden 1606–1669
Amsterdam)
Portret van een jonge
vrouw ('The Middendorf
Rembrandt'), 1633

Olieverf op paneel, ovaal
 62,4 x 50,4 cm
 Gesigneerd en gedateerd
 linksonder:
 'Rembrant f. / 1633'
 RR-126

Rembrandt van Rijn maakte dit busteportret van een jonge vrouw met een innemende blik en bescheiden glimlach in 1633, kort nadat hij zich in Amsterdam had gevestigd om leiding te geven aan de werkplaats van de kunsthandelaar Hendrick van Uylenburgh. Daar trok Rembrandt al snel de aandacht van de rijke clientèle van de stad met zijn vermogen om de fysieke en psychologische individualiteit van zijn modellen vast te leggen. Hij ontving tientallen opdrachten in de jaren 1630, waaronder *Portret van een man in rode jas* (1633), *Portret van Petronella Buys* (1635) en *Portret van Antonie Coopal* (1635), die allemaal in deze tentoonstelling te zien zijn. De identiteit van deze geportretteerde is onbekend, maar haar conservatieve zwarte jurk en modieuze accessoires geven aan dat ze behoorde tot een van de welvarende families die als beschermheren voor Rembrandt optraden in deze periode. De technische benadering van de kunstenaar van dit werk, zichtbaar in de complexe verflagen van de ingewikkelde kanten kap en kraag van de vrouw, toont zijn bereidheid om te experimenteren binnen de parameters van een conventioneel portrettype.

**Rembrandt van Rijn
and Workshop
(Leiden 1606–1669
Amsterdam)**
*Portret van Antonie
Coopal, 1635*

Olieverf op Braziliaans
kastanjarahout (sucupira)
83,5 x 67,6 cm
Gesigneerd en gedateerd
in donkere verf, rechts-
onder: 'Rembrandt. ft
(gevolgd door drie stippen
in een driehoek)/ 1635'
RR-103

In 1635, slechts vier jaar nadat Rembrandt zijn geboortestad Leiden had verruild voor Amsterdam, kreeg hij een belangrijke portretopdracht van Antonie Coopal (ca. 1606–1672). Coopal was een succesvol politicus en bekleedde een reeks vooraanstaande burgerlijke functies in zijn geboortestad Vlissingen. Rembrandt verkreeg de klant vermoedelijk via een nauwe familierelatie: Antonies broer François was getrouwd met Titia Uylenburgh, de zus van Rembrandts vrouw Saskia. Rembrandt portretteerde deze prominente figuur met een stijlvol opgekrulde snor en een zorgvuldig verzorgde sik. Coopals brede kanten kraag en manchet, die opvallend afsteken tegen zijn zwarte mantel, waren op het hoogtepunt van de mode toen hij poseerde voor zijn portret. Omdat het schilderen van deze uitgebreide kanten kraag waarschijnlijk nogal tijdrovend moet zijn geweest, schakelde Rembrandt de hulp in van een van zijn assistenten om dit deel van het schilderij uit te werken. Het paneel is gemaakt van Braziliaans kastanjarahout, een ongebruikelijke drager voor Rembrandt, en is mogelijk afkomstig uit een verpakingskist van een zending uit Zuid-Amerika.

Identiteiten vormen

In de zeventiende eeuw wilden meer leden uit de Nederlandse samenleving portretten van zichzelf en hun dierbaren en zij konden zich deze ook veroorloven. Om deze klantenkring tevreden te stellen, pasten kunstenaars hun beeldtaal aan de trends aan, terwijl ze ook op zoek gingen naar stilistische innovaties om zichzelf te onderscheiden in een competitieve kunstmarkt. In Haarlem maakte Frans Hals portretten die zijn unieke aanleg voor dynamisch penseelwerk lieten zien. Gerard ter Borch de Jongere, die vooral werkzaam was in Zwolle en Deventer, portretteerde welvarende burgers in kleinschalige werken die elegante eenvoud en terughoudendheid uitstraalden. Na 1672, toen Frankrijk Nederland binnenviel, steeg de Franse mode in populariteit. Veel kunstenaars, zoals Casper Netscher, namen een verfijnde portretstijl aan met zorgvuldig gemengde penseelstreken, een gladde huid, luxueuze kleding en uitgebreide kapsels.

Voor dit prachtige portret koos Frans Hals een klein koperen paneel om de Haarlemse geestelijke, dichter en historicus Samuel Ampzing (1590–1632) weer te geven. Ampzing houdt waarschijnlijk het boek vast waar hij het meest bekend om is, *Beschryvinge ende lof der stad Haerlem in Holland*. Hij publiceerde diverse odes aan de stad, waarvan de eerste twee niet geïllustreerd waren en anoniem werden gepubliceerd. De editie uit 1628 die twee jaar voor dit portret uitkwam, draagt echter trots zijn naam als auteur. Naast informatie over Haarlem en haar geschiedenis bevat de publicatie verschillende gegraveerde gezichten en plattegronden van de stad door Jan van de Velde II en Pieter Saenredam. Net als bij andere van zijn kleine portretschilderijen, maakte Hals dit portret als model voor een prent die zowel naar collega's in andere steden kon worden gestuurd als lokaal kon worden verzameld. Ampzing was, samen met historicus, wetenschapper en coauteur van de *Beschryvinge* Petrus Scriverius, een groot voorstander van de Nederlandse taal. Hij had vooral bezwaar tegen woorden die uit het Latijn of Frans waren overgenomen.

Frans Hals
(Antwerp
1582/1583–1666
Haarlem)
Portret van Samuel
Ampzing, 1630

Olieverf op koper
 16,4 x 12,4 cm
 Met inscriptie en datum,
 midden rechts: 'AETAT
 40/ ANo 163..'
 FH-100

COLOFON BOEK

Dit boek verschijnt ter gelegenheid van de tentoonstelling 'Van Rembrandt tot Vermeer, Meesterwerken van The Leiden Collection', van 9 april t/m 24 augustus 2025.

Uitgave

WBOOKS, Zwolle
info@wbooks.com
i.s.m. H'ART Museum,
Amsterdam
The Leiden Collection

Redactie

Birgit Boelens
Paul Mosterd
Elizabeth Nogrady
Arthur K. Wheelock Jr.

Tekst

Els de Baan
Han Bakker
Wouter van Elburg
Janny van der Heijden
Thomas S. Kaplan
Weixuan Li
Elizabeth Nogrady
Leonore van Sloten
Arthur K. Wheelock Jr.

Tekstredactie

Fleur Vroegindewey

Vertaling

Vivien Collingwood
(Nederlands-Engels)
Laura Woolthuis,
Sesquipedalious
(Engels-Nederlands)

Grafisch ontwerp

Vanessa van Dam
(i.s.m. Fanny Liebhardt)

Lettertype

Jungka
(Jungmyung Lee & Karel
Martens)

Fotocredits

Alle afbeeldingen afkomstig uit The Leiden Collection, tenzij anders aangegeven.

© 2025 WBOOKS Zwolle /
H'ART Museum Amsterdam /
The Leiden Collection /
de auteurs

ISBN 978 94 625 8696 3

(Nederlands)

ISBN 978 94 625 8697 0

(Engels)

NUR 646

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden. Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2025.

COLOFON TENTOONSTELLING

Founder:

**VRIENDEN
LOTERIJ**

Partners:

 HEINEKEN

 aegon

 **ELJA
Foundation**

 ABN-AMRO

Fondsen:

**het
cultuurfonds**

VSBFonds,
iedereen doet mee

**VandenEnde
FOUNDATION**

 GIESKES-STRIBIS FONDS

**✘ Gemeente
✘ Amsterdam
✘**

FONDS 21

Vrienden:

**H'ART
MUSEUM
CIRCLE**

**H'ART
MUSEUM
VRIENDEN**

In samenwerking met:

 **THE LEIDEN
COLLECTION**

H'ART Museum Business Club

1nergiek
AVROTROS
Bain & Company
Caely Renewables
Deloitte
Koninklijke Kuijpers B.V.
Montea
Spencer Stuart
Spirit Hospitality Services
SRC Reizen

Hoofdparters H'ART Museum Educatie

ELJA Foundation
ABN AMRO

Partners H'ART Museum Educatie

Freek en Hella de Jonge
Stichting
Stichting DoCo
Stichting Dorodarte
Stichting Loglijn

Met dank aan

Particuliere donateurs

Conservatoren

Elizabeth Nogrady
Birgit Boelens

Tentoonstellingsontwerp

Carlo Wijnands (3D)
Vanessa van Dam (2D)

Publiciteitscampagne

Studio Berry Slok

Storyline developer

Tessel ten Zweege